

Még a kapitány vigasztalta...

A Nívóban nem volt robbanószer!

Háborgó lélekkel megy el az újságíró a keddi reggeli sajtótájékoztatóra, a megyei főkapitányhoz, hiszen tudja: robbantással fenyegetőző telefonálót fogtak el a rendőrök az előző délután. Háborog, mert elképesztőnek tartja, hogy ilyesmi valakinek egyáltalán eszébe juthat, remítőknek, hogy az effajta „bejelentősi” szaporodik az utóbbi hónapokban. A Marx téri autóbuszpályaudvar kétszer, a Tömegcikk-készítő Ipari Szövetkezet, a Csomitérv, a Sajtótőház, a gedői iskola, a Tisza Gyöngye étterem, a makói autós csárda és az ottani ABC egy-egy alkalommal lett „bombariadó” miatt szóbeszéd tárgya. Hétfőn délután 16 óra 18 perckor meg a Nívó Faipari Játékkészítő Ipari Szövetkezetről szolt a telefonáló a 07-nek, mondván: kedden vagy szerdán robbanás lesz ott, ha nem emelik a munkabérekét.

Farsang lesz az óvodában, Németh János és felesége a műszak végén elindul tehát, hogy bevásároljon a gyerekeknek. Két helyen vesznek kevertet is, amit apuka útközben megiszik. Meg kell tudakolnia, hánykor kezdődik a szülői értekezlet, lemegy hát a Kossuth Lajos sgt. 81. szám alatti lakásuk közelében levő nyilvános telefonfülkéhez. S felhívja a 07-et! Ahhoz éppen elég ideig beszél, hogy a rendőrségi ügyeletes elindítsa a magnetofont, és működésbe hozza a hívóállomás számát kiderítő „gépezetet”. Aztán Németh János bemegy a Cu-

ki presszóba, rendel három sört. A másodikkal tart, amikor jönnek érte. Fél óra telt el a telefonálása óta. Csak kezdetben tagad. Este hazaengedik, tekintettel öt kiskorú gyermekére (két nagykorú fia is van egyébként a 47 éves apukának), büntetlen előéletére, s hogy nyilvánvalóan az ital hatására keveredett ilyen zűrbe. Reggel — az álmatlan éjszaka után — bemegy munkahelyére, a Nívóba. Ő a porkamra, azaz az elszívóberendezés kezelője. Néhány közvetlen munkatársának elmondja, mit tett előző délután — éppenséggel nem dicsérik meg érte —, aztán elkérdezik: kihallgatásra kell mennie.

Találkozik Németh János az újságírókkal is, mindent elmesél. Hogy nem rendszeres ivó, 4900 forint a fizetése, a felesége gyese van 3200-ért, plusz családi pótlék. Elmondja, hogy tettere nem talál magyarázatot, és persze dehogyan akart ő robbantani, jó a kollektíva a Nívónál, noha tényleg kicsik a fizetések. Igazán sajnálja a rendőrségi elvtársakat, amiért még este 10-kor is vele kellett foglalkozniuk. Hat éve dolgozik a Nívóban, többször kapott jutalmat, s most fél: biztos elbocsátják. A beszélgetésen jelenlevő városi rendőrkapitány, Szőke Péter kezdi még vigasztalni a könnyező férfit, utóbb maga is derülve a visszaszituáción. Nem úgy beszél Németh Jánossal, mint bűnözővel, a keresz-

néven szólítja és nyugtatgatja. „Ivott — meggondolatlan volt” — mondja.

— De mi lesz, ha egyszer az álhir igazivá válik? — kérdeztük Barna Sándort, a megyei rendőr-főkapitány-ság vezetőjét. — Hiszen a legkomolytalanabb bejelentésnek is lehetnek következményei... A makói ABC-t fényes nappal üritették ki és zárták be, az ilyesmi félelmet kelt!

— Mióta megszorodtak az ilyen bejelentések (közbevetőleg: az eddigi 9-ből kettőnek a tettese ismeretté vált), tudatosan felkészültünk rá: a hamis bejelentés se maradjon büntetlenül. Elmondhatom: megteremtettük a műszaki feltételeit annak, hogy akár nyilvános, akár magántelefonról jön a hívás, rögzítjük a beszélgetést, és meg tudjuk állapítani a hívószámot. Ez nagy segítség a forró nyomon elinduló csoportunknak. Megnyugtató az az is elmondom: felkészült munkatársaink a bejelentések ellenőrzésére is, a megnevezett intézmények átvizsgálásában rutinjuk van. Mi a komolytalanannak tetsző bejelentéseket is komolyan vesszük! A büntető-eljárás alapjául szolgáló cselekmények hamis bejelentése bűncselekménynek, a hatóság félrevezetésének számít, s az ilyen vétségért még szabadságvesztés is kiszabható. (A magánelőfizetői telefon elvételének kockázatáról nem is beszélve...)

Németh János egyébként szabadlábban van, ügygyorsított eljárással kerül bíróság elé.

P. K.

Ülésezett a városi népfrent bizottsága

Összegezték a megújulásról szóló vitát

A városi népfrent bizottsága tegnap, kedden délután tartotta soros ülését. Kulcsárné Kiss Piroksa, a bizottság titkára ismertette, január 23. és február 21. között, Szegeden — a Hazafias Népfrent Országos Tanácsa által kiadott dokumentumot a mozgalom megújulásának lehetőségeiről és feladatairól szólót — 22 fórumot tartottak, három rétegvitát: az értelmiségieknek, a nemzetiségieknek, és a mozgalom munkabizottságainak külön is szerveztek. A társadalmi vitákat, amelyek nyilvánosak voltak, elsősorban a lakóterületekre orientálták, ennek szellemében igyekezett a bizottság előkészíteni. Mint az értékelés elején hallottuk, mérsékelt érdeklődést tapasztaltak. Akadt tanácskozás, ahol 20-25-en — de olyan is akadt, ahol több mint százan vettek részt.

Mi jellemezte a viták alaphangját? Szenvédeyeség, bizonytalanság, csalódottság, keserűség, ironia, cinizmus. De ezek az érzelmek nemcsak a megkészt és idejét múlt jelzővel illetett országos dokumentum miatt keletkeztek, hanem mert elsősorban a népfrent-aktivisták azt látták és látnak, hogy ugyan a mozgalom országos vezetésében megvan a készség a reformra, az akarat mértékével, határozottságával van baj. Sok régi népfrentmunkás szóvá tette, egyre inkább úgy látja, az eddig végzett

mu"nkája devalválódott. Mint ismeretes, az országos tanács a múlt év végén bocsátotta vitára a témát, ám azóta jelentős politikai események történtek — 1986 minősítése, a Központi Bizottság állásfoglalása a többpártrendszerrel, a hatályba lépett áremelések —, azok nemhogy segítettek volna a tisztá gondolatok kikristályosítását, éppen ellenkezőleg. A népfrentaktivisták megint úgy érezték, a valóban újításra váró mozgalom ballag a társadalmi-politikai események nyomában és nem alterálja azt.

Általánosítható vélemény, amelyet a bizottság tagjai is megerősítettek, a dokumentum túl sokat vállalt magára, kvázi a mozgalomra, hiányzik belőle az elemző visszatekintés történelmi múltunkra. Legtöbb helyen véleményt mondtak az MSZMP-hez való viszonyról. E vonatkozásban a mozgalmat a párt háttérintézménye, szolgálóványa jelzőkkel illették. Fölvetődött az is, meg kell-e tartani jelenlegi érvényes közjogi funkcióit, tud-e egy új közmegegyezés kerete lenni, vállalhat-e koalíciós szerepet, legyen-e párt vagy szervezet, változzék-e szervezeti struktúrája, megfelelő-e munkaformái? Lényegében a vitákban egy független, demokratikus, alulról építkező, bürokráciától mentes, rugalmas mozgalom jellegű szerepet szánunk a népfrentnak,

M. E.

„Szemérmetlen” színház

Risticék színházával nem könnyű azonosulni. Különösen, ha mindössze egyetlen napra, délutántól késő estig tartó időbe zsúfolódik az ismerkedés és az élmény.

A Szabadkai Népszínház hétfői szegedi vendégjátéka alkalmából ugyanis két előadást láthatott a nagyszámú, érdeklődő publikum: délután a Kisszínházban a Kis Magyar Pornográfia, amely Esterházy Péter regénye alapján készült, este pedig a nagyszínházban az Anita Berber. Műfaját tekintve mindkettő koreográfiának nevezetük, mindkettőnek a rendező-koreográfusa Nada Kokotovic. A műfaj honosítója, és egyre híresebb művelője.

Mindenekelőtt kimondandó: legfőbb ideje volt, hogy Ljubisa Ristic és Nada Kokotovic színházát, amelynek produkcióira zárandokolnak a világ nagynevű művészei, innen, a szomszédból — vendégségbe hívta a Szegedi Nemzeti Színház. Ők ketten 1985 őszén „foglalták el” a szabadkai teátrumot, és megkezdte a produkcióval mutatott meg: innentől kezdve valami egészen más lesz ez a jugoszláviai vidéki színház. Az volt a Madách, kommentárok. Szabadka azóta visszhangos „projektumok” helyszíne, s a világszínház áramkörébe bekapcsolt.

A Szegeden látott két előadás alapján is elgondolható, hogy miért. A színházteremtő fantázia, merészség és eredetiség párosul itt azzal a sajátos közép-kelet-európaisággal, amelyet — hiába használjuk a kifejezést oly sürűn — definiálni kellene, de nehéz, mert inkább csak a zsigereinkben érzékeljük, hogy micsoda, mintsem szavakkal gondosan körülkeríthetnénk.

A „KMP-é” és az „Anitáé” egyaránt kétségtelenül közép-európai téma, s mint ilyen, mi más lehetne: dráma — ahogy ezt kissé cinikus önsajnálattal megállapítani szoktuk. Az előbbi a társadalmi, az utóbbi (a társadalmiól persze nem független) a személyes önsorsrontás természetrajza. Ebben eddig nem sok a novum, ezen az európai nagytájon minden művészt örökre ezt fűjja. Risticék színházában a drámák megjelenítésének a módja, a koreográfia, a mozgásvilág az újdonság és a legfőbb hatáselem. Az Esterházy-adaptációban azonban kevésbé meggyőző, mint az Anita Berberben. Avagy az előítéletességünk működött? Végtré személyesen (magyarok) érintve vagyunk itten, nemcsak azért, mert az irodalmat (az Esterházy-regényt) tökéletesnek és telibe találónak véljük a koronként más-más modorban előadott, de minálunk folyamatos hazugságról, e bennünket kísérő örökös szemérmetlenségről, s látjuk, hogy ez a színpadi adaptáció messze nem ugyanaz, mint akár a személyes Esterházy-olvasatunk. De nem pornográfia-e: számonkérni az irodalmat egy szuverén színházon? Bizony az. Miért mégis az érzésünk, hogy van ebben az előadásban valami pornográf szemfényvesztés? Talán a színházi hagyománytiszteltet miatt. Különös, mondjuk magunkban a furcsa szimulán láttán-hallatán (miközben tánc, pantomim, ének- és zenei nyelven előadatik az Esterházy-szövegekből kiszűrhető cselekményszerűség — „alámondják” a kiragadott regényrészleteket). Különös, de nem igazán érint meg... Ellenben az Anita Berber minden előadásmódbeli merészsége, stílus- és műfajkaval-

kád mivolta dacára olyan tud lenni, mint valamely sokösszetevős, „megrázó” ital, mely a sékerből kikerülve egyneműségével ejti bámulatba érkezőinket, és itatja magát, feszt.

A produkció a nagyszínház és Szabadság mozi közötti sétálóutcaiban kezdődött, műfajára-stílusára nézvést: mint egy középkori passió, cirkusz, s holmi posztavantgárd elegye; különös pantomimjátékkal folytatódott a színház előcsarnokában (ez volt a szereplők bemutatása: a pantomimikus képek alá szöveget mondtak); még meglegelőbben, a „kegyetlen színház” eszköztárával dolgoztak a színészek az új helyszíneken, a színház folyosói, közlekedőin, galériáin: drasztikus és szereplőnként jellemző életképekben. (Adolf Hitler szobafestő és bukott festőművész egy hatalmas fehér lepedőre vörös nonfiguratívot mázolt; Anita Berber barátnői extravagáns pózaikat formázták meg; akárcsak a kábitőzár, az alkohol és a tbc áldozataként elhunyt, „szexuális forradalom-előfutár” és „női emancipáció-úttörő” táncosnőnek, Anitának a boyfriendjei, férjei és művésztársai.) A közönségnek az utcáról az előcsarnokon és a folyosókon át a színpadig tartó eseményűds sétáját a

„szindarabot kalauzoló személy”, rendező, felügyelő, sűgő és kommentátor szerepét betöltő színész irányította — diktatorikus és behízelt, drasztikus és gyengéd, izgatott és szelíd felszólításával: „Kommen sie!” Mindebben, de főként a színpadon (merthogy mondanom sem kell, a játék aztán a színpadra került) előállt táncszínházi csodában, s az egész, végül megint az előcsarnokban záruló koreodráma-kompozícióban nemcsak benne volt, de meg is érintette a nézőt a századelő avantgardjának légköre-tragikum. A rendkívüli táncosnót rendkívüli hatású koreográfiákkal, táncművészeti remeklésekkel „játszotta” egy rendkívüli tudású és hatású művész, Almira Osmanovic.

Ha valaki most megkérdezné, mégis hányféle, ösrégi, hipermodern, meg avantgárd színházi irányzat idéződött föl ebben az előadásban — nem tudnám megmondani. Sok. De különleges egységük képes volt földézní közép-európai művészsort (Anita Berberét? — talán), művészetsort — élményszerűen.

Risticék színházával nem könnyű azonosulni. De megéri a fáradságot.

Sulyok Erzsébet

Holnap este a Kisszínházban

Svábhogárvadászat

A szerzőről ez olvasható a Világirodalmi Lexikonban: „Janusz Glowacki (1938. november 13.)... Nemzedékének egyik legtehetségesebb alkotója... Groteszk elbeszélései a tragikum és a komikum határeseitől származnak be a mai lengyel fiatalok életében.” És kötetek — például a Nonszenszcentrifuga (1968), Az új tánc a la-ba-da (1970) — és a többi...

— Az az igazság, hogy túl sokat én sem tudok róla — mondja Jordán Tamás. Kaposvárról érkezett, s vendéglátó rendező Glowacki Svábhogárvadászat című darabját a Kisszínházban.

— Glowacki az Egyesült Államokban él, New Yorkban, Manhattan szigetén. Rádiójátékokat éppúgy ír, mint szindarabokat és elbeszéléseket. Egyébként tavaly augusztusig nem is hallottam a nevét: Böhm György dramaturg telefonált Kaposvárra, és Glowackit emlegette. Bizarr, abszurd, közép-európai, mondta. Először nem értettem pontosan, azt hittem, Ruszt rendezi, nekem meg játszanom kell majd, és sejtettem, hogy egyeztetési gondok lesznek. Később kiderült minden — de akkor már egészen más szempontok szertit kellett vizsgálnom Glowacki művét: mit is lehet vele kezdeni.

— És mit?

— Nagy nehézséget jelent, hogy nincs elég rendezői tapasztalatom: eddig kétszer rendeztem, 1987-ben az Ürimit, tavaly Euripidész Médeáját, mindkettőt a Pécsi Nyári Színház előadásaként. Nincsenek különösebb rendezői ambícióim: a kíváncsiság hajt ilyen vállalkozásokba, szeretném kifizetni a hogyant — ahogyan én szeretném, ha velem dolgoznának... Vagyis egyfajta munkamódszer-tesztelés jelent az egész. A pécsi produkciókban viszont kaposváriakkal dolgoztam, akikkel egymás gondolatait is megértem pontosan ismerjük. Most viszont...

— Újabb nehézség?

— Igen, de meg kell mondanom: megszerettem és becsülöm a szegedi Svábhogárvadászat négy szereplőjét: Szakács Esztert, Jakab Tamást, Kovács Zsoltot és Hegedűs Zoltánt. Pontosan érzik, hogy Glowacki részben önmagát, részben — és ez a legfontosabb — a közép-európai értelmiségi lét egyik leglényesebb konfliktusát írta meg ebben a darabban.

— Eszerint a történet...

— ...egy lengyel értelmiségi házaspár, — a férfi író, a feleség színésznő — a nyolcvanas évek eleji, forrongó Lengyelországból helyzetének lehetetlensége miatt emigrál. Tipikus közép-európai sors. Már 3 éve élnek kinn, Manhattanban, egy lepusztult szobában laknak, amelynek a bérét sem tudják kifizetni. Az asszony nem kap szerepet, hiszen Amerikában csak a szakszervezet engedélyével lehet színpadra lépni, ahhoz viszont, hogy a szakszervezet ilyen szempontból tekintetbe vegye az embert, már korábban színpadon kéne lenni. Csinos kis 22-es csapdája... A férfi írásai — ez is ismerős — megjelennek, de ő, gyökereit vesztve, nem tud már írni. A darab egyetlen éjszaka története. Ebben az élethelyzet okozta, hajnalig tartó vergődésben vadásznak közben svábhogarakra, miközben elmondják, hogy „New Yorkot a jó alvók irányítják”, a visszapörgetéses, úgynevezett flashback-technikával felidézük korábbi életüket és megkérdezik: vajon Lengyelországban miért nincsenek svábhogarak? Bezárták őket? Vagy valamennyit elküldték továbbképzésre? Szóval: sok humor, ironikus önszemlélet — egy nagyon is ismert „közép-európai módban”.

A Svábhogárvadászat sajátbemutatója holnap, csütörtökön este 7 órakor kezdődik a Kisszínházban — a produkció díszleteit a kaposvári Donáth Péter, jelmezeit (színtén vendégment) E. Kiss Piroksa tervezte.

D. L.